

Revisionsrapport – Brister i intern styrning och kontroll inom Sametingets bidragsgivning

Som en del av arbetet med att granska Sametingets årsredovisning 2019 har vi granskat vissa delar av den interna styrningen och kontrollen som bedömts vara relevant för revisionen.

Vi vill med denna revisionsrapport uppmärksamma er på iakttagelser från vår granskning av myndighetens bidragsverksamhet.

Vi vill att ni svarar på denna revisionsrapport senast 2020-06-29. Beskriv om och i så fall vilka åtgärder ni planerar för att rätta till iakttagelserna.

Sammanfattning

Riksrevisionen har under 2019 granskat Sametingets process för att betala ut bidrag. Ett av dessa bidrag avser ersättning till samebyar utifrån förekomst av stora rovdjur på samebyarnas område enligt viltskadeförordningen (2001:724).

Under 2019 har Sametinget beviljat ersättning utöver den förekomst som framgår av Länsstyrelsen i Norrbottens inventeringsrapport för fyra samebyar.

Rätten till ersättning grundar sig på resultatet av den årliga inventering som länsstyrelserna utför. En rovdjursförekomst som länsstyrelsen inte konstaterat i sin inventering ger endast rätt till ersättning om det finns särskilda skäl och förekomsten kan anses vara styrkt.

Sametinget har preciserat kriterier för kvalitetssäkring av förekomst i Sametingets föreskrifter (STFS 2013:2) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar.

Riksrevisionen bedömer att det inte är tydligt att dessa beslut utgår från de krav som framgår av viltskadeförordningen eller de kriterier som framgår av Sametingets egna föreskrifter om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Sametinget:

- att stärka dokumentationen i de fall myndigheten väljer att frångå länsstyrelsernas inventeringar genom att sammanställa bedömningsgrunder som

- utgår från berörda förordningar och föreskrifter samt definiera begreppet särskilda skäl
- att i möjligaste mån säkerställa att rennäringsnämndens samtliga ledamöter eller deras ersättare fattar beslut i ärenden av större vikt
  - att förtydliga rennäringsnämndens ansvar och befogenhet att fatta beslut i frågor som rör ersättning till samebyar utifrån förekomst av stora rovdjur på samebyarnas område
  - att ta initiativ till samråd med berörda länsstyrelser, Naturvårdsverket och vid behov Regeringskansliet för att uppnå likvärdiga bedömningar vid osäkra rovdjursförekomster.

Sametingets beslutsunderlag saknar bedömningskriterier

Sametinget har 2019-12-19 fattat beslut om att fyra samebyar ska få ersättning för fler rovdjursförekomster än vad Länsstyrelsen i Norrbotten redovisar i sin årliga inventeringsrapport. Sametingets beslut baserar sig i sin tur på det beslut som Sametingets rennäringsnämnd fattade den 5-6 december 2019.

Rätt till ersättning för skador som rovdjur orsakar inom samebyarnas område ska grunda sig i länsstyrelsens årliga inventering (9 § 1 stycket viltskadeförordningen). En konstaterad förekomst innebär att Sametinget betalar ut en ersättning till berörda samebyar enligt ett fastlagt belopp som framgår av Sametingets regleringsbrev. Ersättningen har som syfte att ersätta samebyarna för förebyggande åtgärder samt de eventuella skador som kan uppkomma på grund av rovdjursförekomsten.

En förekomst som länsstyrelsen inte konstaterat ger rätt till ersättning endast om

- det finns särskilda skäl
- förekomsten kan anses styrkt (9 § 2 stycket viltskadeförordningen).

Innan Sametinget betalar ut ersättning i dessa fall ska länsstyrelsen få tillfälle att yttra sig.

Av Sametingets beslut i dessa ärenden framgår inte vilka grunder som Sametinget utgått från vid bedömning om särskilda skäl finns eller inte. I vår granskning har vi frågat hur Sametinget definierar särskilda skäl. Något underlag eller definition har Sametinget inte presenterat. I de yttranden som Länsstyrelsen i Norrbotten lämnat till Sametinget i ärendena framgår att länsstyrelsen inte anser att det finns särskilda skäl att ändra bedömningen om antalet rovdjur. Av Sametingets beslut framgår att samebyarna har lämnat in egna underlag som enligt samebyarna styrker förekomst av fler rovdjur än vad som framgår av Länsstyrelsen i Norrbottens inventering.

Sametinget har preciserat vilka kriterier som ska gälla för kvalitetssäkring vid observation av rovdjur (12 § Sametingets föreskrifter om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar). Om länsstyrelsens personal inte verifierar kriterierna ska Sametinget endast betala ut ersättning om observationen uppfyller kriterierna för kvalitetssäkring enligt Naturvårdsverkets inventeringsföreskrifter. Riksrevisionen bedömer att det inte framgår av de aktuella besluten att Sametinget har beaktat dessa föreskrifter.

I den arbetsordning för Sametingets styrelse och nämnder, som Sametingets plenum beslutat, framgår att rennäringsnämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande föreskrifter samt med en tillräcklig intern kontroll.

Det är inte upp till Riksrevisionen att bedöma om utfallet i de aktuella besluten är korrekta eller inte. Däremot konstaterar Riksrevisionen att Sametinget i sin myndighetsutövning saknar underlag samt inte tydligt påvisar att kriterierna för rovdjursförekomst är styrkta.

Att beslut fattas på objektiva grunder och utifrån gällande regelverk är en viktig del i den interna styrningen och kontrollen av Sametingets verksamhet.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar Sametinget att stärka dokumentationen i de fall myndigheten beslutar att frångå länsstyrelsens inventeringsutfall. Detta genom att:

- sammanställa bedömningsgrunder som tydliggör att Sametinget beaktat berörda förordningar och föreskrifter
- definiera begreppet särskilda skäl så att framtida bedömningar av osäkra rovdjursförekomster utgår från samma grundprinciper.

Samtliga nämndledamöter bör delta vid handläggning av viktiga beslut

Rennäringsnämnden består av fem ledamöter från Sametingets plenum. Samtliga ordinarie ledamöter har utpekade ersättare i de fall den ordinarie ledamoten inte kan närvara vid mötet. Det beslut som rennäringsnämnden fattar den 5–6 december 2019 innebär en förändring från tidigare praxis om att rovdjursförekomst på samebyarnas områden ska utgå från länsstyrelsens årliga inventering.

I rennäringsnämndens sammanträdesprotokoll från 2019-12-19 framgår att tre ordinarie ledamöter deltar i beslutet. Två ledamöter deltar inte, varav en på grund av jäv. Inga ersättare för de frånvarande ledamöterna hade kallats.

Av Sametingets instruktion framgår att nämndens samtliga ledamöter, om detta är möjligt, ska närvara vid handläggning av ärenden som är av större vikt (16 § förordning (2009:1395 med instruktion för Sametinget).

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar Samtinget att i möjligaste mån säkerställa att beslut i ärenden av större vikt fattas av rennäringsnämndens samtliga ledamöter eller deras ersättare.

Sametinget bör förtydliga rennäringsnämndens ansvar och befogenhet

Riksrevisionen bedömer att rennäringsnämndens ansvar och befogenhet, vilka utgår från av Sametingets plenum beslutad arbetsordning samt av styrelse beslutad delegationsordning, inte tydligt reglerar att rennäringsnämnden ska fatta beslut om ersättning om förekomst av stora rovdjur på samebyarnas område enligt viltskadeförordningen.

Sametingets kansli ansvarar i normalfallet för handläggning och beslut om ersättning till samebyar utifrån förekomst av stora rovdjur. Ärenden som handläggs och beslutas av rennäringsnämnden gäller:

- komplicerande frågor
- frågor som involverar flera samebyar
- frågor av principiellt viktig karaktär.

Rennäringsnämndens främsta uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka rennäringens intressen. Rennäringsnämnden ansvarar för att sammanställa mål, riktlinjer och prioriteringar i det politiska handlingsprogram som Sametingets plenum beslutar. I sitt arbete ska rennäringsnämnden följa det politiska handlingsprogrammet (rennäringsnämndens delegationsordning, 2018-04-11).

Delegationsordningen beskriver rennäringsnämndens ansvarsområde i detalj. I denna uppräknings ingår inte att fatta beslut om ersättning om förekomst av stora rovdjur på samebyarnas område enligt viltskadeförordningen. Delegationsordningen innehåller dock en allmänt hållen beskrivning om Sametingets förvaltningsorganisation som anger att Sametingets styrelse eller berörd nämnd ska besluta om frågor som är av principiell eller annan viktig betydelse.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar Sametinget att tydliggöra i vilken omfattning rennäringsnämnden ska vara delaktig i slutlig handläggning och beslut om ersättning till samebyar utifrån förekomst av stora rovdjur på samebyarnas område enligt viltskadeförordningen. Detta för att säkerställa att arbetet inom rennäringsnämnden sker utifrån av Sametingets plenum beslutad arbetsordning samt av styrelsen beslutad delegationsordning.

Samråd för att nå likvärdig bedömning mellan länsstyrelserna

Riksrevisionen har fått information om att länsstyrelserna tolkar de förordningar och föreskrifter som reglerar inventeringen av stora rovdjur olika. Sametinget menar att länsstyrelsen i Norrbotten ställer högre krav än övriga länsstyrelser för att godkänna en osäker rovdjursförekomst. Detta är ett av skälen som Sametinget anger som grund för att det är mer vanligt att samebyar inom Länsstyrelsen i Norrbottens förvaltningsområde inkommer med skiljaktig mening mot inventeringsutfallet.

Rekommendation

Riksrevisionens rekommenderar Sametinget att samråda med berörda länsstyrelser, Naturvårdsverket och vid behov Regeringskansliet med syfte att uppnå likvärdiga bedömningar vid osäkra rovdjursförekomster.

Ansvarig revisor Anton Lindqvist har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Carl-Gustav Gullstrand har varit föredragande.

Anton Lindqvist

Carl-Gustav Gullstrand

Kopia för kännedom:

Regeringen

Kulturdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen